

Kultur- och fritidsnämnden

Tjänsteskrivelse - Bibliotek som samhällsviktig verksamhet

Förslag till beslut

att Kultur- och fritidsnämnden ser biblioteksverksamheten som samhällsviktig och en prioriterad verksamhet och ger Biblioteksavdelningen i uppdrag att ta fram en handlingsplan för kris- och beredskap för verksamheten inom Gävle Bibliotek.

Ärendet i korthet

Bibliotek är en samhällsviktig verksamhet. Vilket arbete behöver bedrivas för att säkerställa bibliotekens funktionalitet även under extraordinära händelser?

Beslutsunderlag

Bakgrund

Bibliotekslagen

Folkbiblioteken är en del av det allmänna biblioteksväsendet och är därmed reglerade i bibliotekslagen (2013:801). I 2 § bibliotekslagen stadgas att "biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning."

Nationell biblioteksstrategi

Regeringen presenterade i april 2022 en nationell biblioteksstrategi, *Strategi för ett stärkt biblioteksväsende 2022–2025*.¹ I den nationella strategin lyfts bibliotekens samhällsviktiga roll fram. Regeringen menar i strategin att bibliotekens centrala roll i samhället, deras trovärdighet samt uppdrag att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning spelar en viktig roll i tider av kris. Vidare menar regeringen att begränsad möjlighet att ta del av kunskap och oberoende information kan få särskilt stora konsekvenser i en kristid. Därför vill man understryka vikten av att värna tillgången till faktabaserad och trovärdig information i såväl normallägen som vid krissituation och krig. Under covid-19-pandemin har biblioteken liksom det övriga samhället ställts inför stora utmaningar. Folkbiblioteken har varit en av de få offentliga verksamheter som har varit öppna för allmänheten och som i stor utsträckning upprätthållit sin verksamhet.

Vad är samhällsviktig verksamhet?

---

¹ [strategi-for-ett-starkt-biblioteksvasende-20222025.pdf \(regeringen.se\)](#)

Kultur- och fritidsnämnden

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) formulerar följande:

”Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.”

Vad är civilt försvar?

Det civila och militära försvaret utgör tillsammans totalförsvaret. Det civila försvaret omfattar hela samhället och alla de funktioner som måste fungera även under krig. Det är alltså ingen egen organisation utan inkluderar all samhällsviktig verksamhet som behövs för samhällets funktionalitet, utom det militära försvaret. Kommunerna är en del av det civila försvaret och ska jobba med att värna människors liv och hälsa, samt samhällets funktionalitet under höjd beredskap/krig etc.

Handlingsplan för kris och beredskap

En del andra kommuner (bland annat Västerås stad) har valt att ge biblioteken en särskild plats i kommunens krisorganisation. Biblioteksavdelningen på Gävle kommun vill därför, med inspiration från Västerås Stadsbibliotek och Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps Handbok i kommunal krisberedskap², påbörja ett arbete med att utforma en handlingsplan för kris och beredskap. Där kan finnas mål för bibliotekens arbete med krisberedskap, hur krisberedskap/krishantering implementeras i verksamheten samt beskrivning av hur interna resurser fördelas i kris och krigstid. En sådan handlingsplan kan till exempel innehålla:

Bibliotekens roll i fredstid; ordinarie verksamhet ska upprätthållas enligt aktuella styrdokument samt så ska biblioteken:

- upplysa om totalförsvaret och beredskap
- bibliotekens medarbetare ska fortbildas i deras roll i totalförsvaret

Bibliotekens roll under samhällsstörningar och höjd beredskap:

- biblioteken fungerar som informationsnoder: en plats för att inhämta aktuell information under samhällsstörningar och höjd beredskap
- biblioteken är en robust resurs i kris, genom detta bidrar biblioteket både till att människor har fortsatt möjlighet att hålla sig informerade men också till att samhället fortsätter att fungera, vilket i sin tur medverkar till att tryggheten i samhället ökar och hjälper till att minska såväl social oro som psykisk ohälsa.
- Stadsbiblioteket har förmåga att fungera off-line och vid elavbrott

Bibliotek är en samhällsviktig verksamhet. Vilket arbete behöver bedrivas för att säkerställa bibliotekens funktionalitet även under extraordinära händelser?

- Att biblioteksavdelningen upprättar en handlingsplan för kris-och beredskap inom avdelning Gävle Bibliotek. Den utformas med fördel i samarbete med Gävle kommuns säkerhetsavdelning.

---

² [Handbok i kommunal krisberedskap: Kommunala verksamheter: Kultur, fritid och evenemang \(msb.se\)](#)

Kultur- och fritidsnämnden

- Att det finns en uttalad prioritering för att verksamheten upprätthålls i tider av kris eller krig
- Att biblioteksverksamheten är aktivt delaktig i kommunens arbete med krisorganisation
- Att biblioteken prioriteras med tillräckliga resurser för att säkerställa att det alltid finns medarbetare på plats för att hålla öppet
- Att det för bibliotekens del gäller att i möjligaste mån upprätthålla ordinarie verksamhet i form av bibliotekstjänster och kulturutbud i händelse av kris eller krig
- Att det finns en tydlig prioriteringsordning av biblioteken inom avdelningen där Stadsbiblioteket har högst prioritet
- Att ta in Stadsbibliotekets prioritering i arbetet med Agnes kulturhus (tex i fråga om reservkraft)

Beslutet ska skickas till
Petra Jonsson?

Biblioteksavdelningen